

Specialne sile Slovenske vojske pri opravljanju nalog vojaške pomoči

Special Operations Forces of the Slovenian Armed Forces in Performing Military Assistance Tasks

Povzetek

Članek obravnava vojaško pomoč, ki je poleg direktnih akcij in specialnega izvidovanja ena izmed treh ključnih nalog specialnih sil Nata. Avtorja se v članku podrobneje ukvarjata z vlogo, ki jo prevzemajo specialne sile z opravljanjem nalog vojaške pomoči pri spoprijemanju z varnostnimi grožnjami prihodnosti. Hkrati analizirata, na kakšen način specialne sile z opravljanjem nalog vojaške pomoči prispevajo k uveljavljanju nacionalnih interesov in uresničevanju nacionalnovarnostnih ciljev z uporabo vojske kot instrumenta nacionalne moči.

Avtorja se osredotočita na analizo aktivnosti specialnih sil Slovenske vojske pri opravljanju nalog vojaške pomoči. S študijo treh primerov prikažeta, kako in s kakšnimi učinki specialne sile Slovenske vojske opravljajo naloge vojaške pomoči v Republiki Sloveniji, na Zahodnem Balkanu ter v mednarodnih operacijah in na misijah.

Ključne besede: *vojaška pomoč, specialno delovanje, nacionalni interesi in cilji, instrumenti nacionalne moči.*

Abstract

The article deals with military assistance which is, in addition to direct actions and special reconnaissance, one of the three key tasks of the NATO Special Operations Forces. The authors describe in detail the role which is undertaken by the Special Operations Forces in facing with security threats of the future.

The authors also analyse how do the Special Operations Forces by performing military assistance tasks contribute to the advancement of national interests and the realisation of national security goals, whereby the military is used as the instrument of national power.

The authors focus on the analysis relating to the activities of the Special Operations Forces of the Slovenian Armed Forces (SAF) in performing the military assistance tasks. The study including three cases demonstrates how and to what effect do the Special Operations Forces of the SAF perform the military assistance tasks in the Republic of Slovenia, in the Western Balkans, and in international operations and missions.

Key words: *Military assistance, special operations, national interests and goals, instruments of national power.*

1 Uvod

Podobo sodobnih specialnih sil večine držav članic Severnoatlantskega zavezništva (Nato) sta v preteklih 15 letih močno oblikovali vojni v Afganistanu in Iraku. Obe sta vplivali na vlogo, organizacijo, način uporabe, naloge ter pomen, ki so ga specialne sile pridobile z doseganjem ciljev in učinkov. Vrednost njihove uporabe za doseganje specifičnih, praviloma strateških, ciljev je bila izjemna, kot je bil izjemen tudi napredek v njihovem razvoju. Močno so se povečale zmogljivosti specialnih sil na nacionalni ravni in na ravni zavezništva. Številne članice zavezništva so specialne sile številčno okrepile, opremile s sodobno opremo in oborožitvijo ter organizirale v samostojna poveljstva za specialno delovanje, enakovredna poveljstvom drugih komponent oboroženih sil. Toda razvoj specialnih sil v zadnjem desetletju je temeljil na vsaj deloma popačeni podobi. Odmevnost direktnih akcij je v ozadje potisnila druge aktivnosti specialnih sil, s katerimi so bili v posameznih državah in regijah doseženi trajnejši rezultati pri zagotavljanju varnosti in stabilnosti.

Značilnost dinamičnega varnostnega okolja, v katerem živimo, ostaja hitro spreminjanje poudarka varnostnih izzivov, tveganj in groženj, ki zahteva nenehno prilagajanje. V takem okolju se spreminjajo tudi specialne sile večine držav evro-atlantskega prostora. S prilagajanjem na postekspedicijsko obdobje vojn v Iraku in Afganistanu specialne sile zavezništva s pridom uporabljajo pridobljene izkušnje za krepitev zmogljivosti sistema nacionalne varnosti

pri odzivanju na pojave terorizma, množičnih migracij in organiziranega kriminala. Hkrati so intenzivno posredno ali neposredno angažirane za uveljavljanje nacionalnih interesov držav ob pojavu starih delitev med vzhodom in zahodom v Evropi. V obeh primerih specialne sile prispevajo pomemben delež v vojaških odzivih na sodobne grožnje. Državam omogočajo odziv z vojaškim instrumentom, a ne nujno tudi z vojaško silo, torej omogočajo uresničevanje nacionalnovarnostnih ciljev brez bojevanja.

Intenzivnost in kompleksnost vojaških ter nevojaških virov ogrožanja zahtevata organizirano in načrtno odzivanje celotnega sistema nacionalne varnosti ter usklajeno delovanje na področju obrambne, notranje varnostne in zunanje politike države. Pomen nevojaških instrumentov nacionalne moči je vse pomembnejši, način uporabe vojaškega instrumenta pa dobiva drugačne oblike, kot smo jih bili vajeni v preteklosti. Specialne sile lahko v takem okolju z uveljavljanjem inovativnih rešitev in učinki delovanja, ki presegajo taktično vrednost, prispevajo pomemben delež. Primer takega delovanja je opravljanje nalog vojaške pomoči, s čimer je mogoče posredno dosežati cilje in učinke. Opravljanje nalog vojaške pomoči omogoča tudi povezovanje in sinergijo pri izvajanju obrambne, notranje varnostne in zunanje politike posamezne države ter prispeva k uveljavljanju nacionalnovarnostnih interesov.

Slovenska vojska predstavlja obrambni del nacionalnovarnostnega sistema Republike Slovenije (RS) in razvija vojaške zmogljivosti za nacionalne potrebe in izpolnitev zavez, sprejetih v okviru Nata. Med zmogljivostmi, ki jih Slovenska vojska razvija, je tudi zmogljivost specialnega delovanja, umeščena v Enoto za specialno delovanje (ESD)¹. Od nastanka so se specialne sile Slovenske vojske razvijale z opravljanjem nalog doma in v tujini, skladno s standardi in trendi specialnih sil držav Nata. V obdobju razvoja so specialne sile Slovenske vojske opravljale različne naloge, med katerimi so bile tudi naloge vojaške pomoči. Z njihovim opravljanjem so pridobile precej izkušenj, ki so bile v zadnjem obdobju uporabljene v najzahtevnejših mednarodnih operacijah in na misijah (MOM), doma pa so omogočile multiplikativne učinke pri nadgradnji zmogljivosti posameznih delov nacionalnovarnostnega sistema. Dodatno je opravljanje nalog vojaške pomoči pripomoglo k uresničevanju nacionalnovarnostnih in zunanjepolitičnih ciljev Republike Slovenije. S ciljnimi in jasno definiranim opravljanjem nalog vojaške pomoči

¹ Specialne sile – skladno s SVS 2523 (2) in Direktivo za delovanje specialnih sil SV je Enota za specialno delovanje edina enota SV, ki izvaja specialno delovanje. Specialne sile SV zato v članku enačimo z Enoto za specialno delovanje.

lahko specialne sile Slovenske vojske prispevajo k uveljavljanju nacionalnih interesov in uresničevanju nacionalnovarnostnih ciljev.

Namen prispevka je analitično oceniti aktivnosti specialnih sil Slovenske vojske (Enote za specialno delovanje) pri opravljanju nalog vojaške pomoči doma in v tujini ter izpostaviti operativni in strateški pomen tovrstnih aktivnosti za sistem nacionalne varnosti Republike Slovenije. Prispevek analizira aktivnosti specialnih sil Slovenske vojske pri opravljanju nalog vojaške pomoči doma in v tujini ter izpostavi pomen tovrstnih aktivnosti za sistem nacionalne varnosti Republike Slovenije. Argumentacija poteka v smeri dokazovanja trditve, da specialne sile Slovenske vojske z opravljanjem nalog vojaške pomoči uveljavljajo strateške interese Republike Slovenije na področju nacionalne varnosti. Pri tem predstaviva specialne sile Slovenske vojske kot strateško zmogljivost, sposobno posrednega doseganja ciljev in učinkov. Analiza izkušenj, pridobljenih z opravljanjem nalog vojaške pomoči, hkrati omogoča opredelitev smeri razvoja specialnih sil Slovenske vojske pri opravljanju nalog vojaške pomoči v nacionalnem in mednarodnem okolju.

2 Opredelitev najpomembnejših terminov

2.1 Specialno delovanje

Specialno delovanje so vojaške aktivnosti, ki jih izvajajo posebej oblikovane, organizirane, usposobljene in opremljene enote, sestavljene iz izbranih posameznikov, ki uporabljajo nestandardne taktike, tehnike in postopke. Specialno delovanje določa višja stopnja političnega ali vojaškega tveganja in je usmerjeno v doseganje rezultatov na strateški ali operativni ravni (SVS 2523 (2), 2016: 1-1). Pogosto poteka v politično oziroma varnostno bolj občutljivem okolju. Pomen specialnih sil temelji na sposobnosti izvajanja taktičnih akcij, ki imajo učinek na strateški ali politični ravni.

2.2 Vojaška pomoč

Vojaška pomoč je ena izmed treh glavnih nalog specialnih sil Nata,² čeprav je Vojaška doktrina (2006) sploh ne uvršča med naloge specialnih sil. Zavezniška združena doktrina za specialno delovanje, sprejeta kot slovenski vojaški standard, opredeli vojaško pomoč kot širok nabor aktivnosti in ukrepov, ki z organiziranjem usposabljanja, svetovanjem, mentoriranjem ali izvajanjem združenih operacij podpirajo najpomembnejše prijateljske zmogljivosti. Področje vojaške pomoči obsega aktivnosti pri vzpostavitvi varnostnih zmogljivosti prijateljskih sil. Vključuje tudi sodelovanje z lokalnimi, regionalnimi in nacionalnimi vodstvenimi strukturami ali organizacijami, pa tudi aktivnosti podpore in vplivanja na lokalno prebivalstvo (SVS 2523 (2), 2016: 2-1). Naloge vojaške pomoči vključujejo usposabljanje, svetovanje in mentoriranje ali partnerstvo.

Usposabljanje so aktivnosti, s katerimi se razvijajo veščine posameznikov in vodij ter krepijo zmogljivosti organizacije. Ti cilji se dosegajo z usposabljanjem taktik, tehnik in postopkov, zagotovitve delovanj, integracije delovanja na kopnem, v vodi in zraku in s svetovanjem izbranim vodjem. Svetovanje obsega aktivnosti, s katerimi se izboljšuje izvedba izbranih posameznikov, tako da jim svetujemo in z njimi aktivno sodelujemo pri doseganju ključnih strateških in operativnih ciljev. Mentoriranje ali partnerstvo izvajajo operaterji specialnih sil, katerih naloga je tesno sodelovanje z izbranimi posamezniki in njihovo usmerjanje tudi pri izvajanju vojaških ali varnostnih delovanj (SVS 2523 (2), 2016: 2-1).

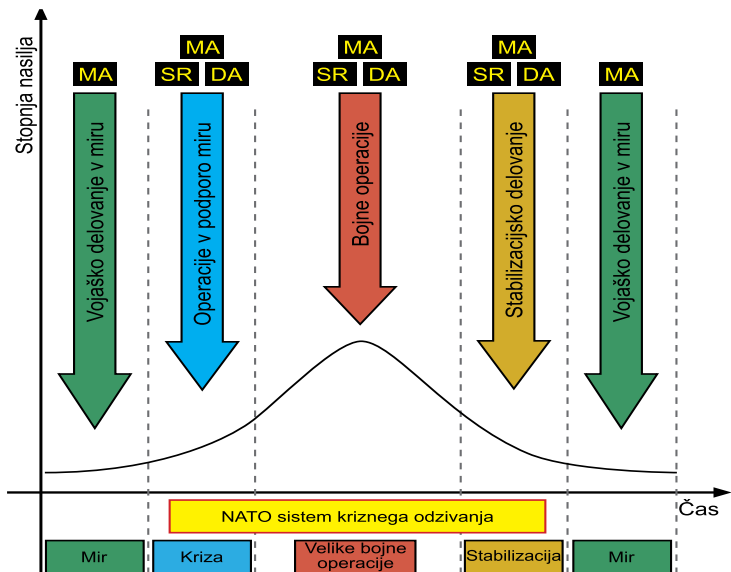
Vojaška pomoč torej obsega širok nabor aktivnosti na vojaškem, obrambnem in širšem varnostnem področju. Aktivnosti vključujejo sodelovanje z najrazličnejšimi akterji za izboljšanje sistema nacionalne varnosti prijateljske države in sodelovanje pri vzpostavitvi njihovih vojaških, obrambnih ali

² Poleg vojaške pomoči sta glavni nalogi specialnih sil še specialno izvidovanje in direktne akcije (SVS 2523 (2), 2016: 2-1). Konceptualno je vojaška pomoč antipod direktnim akcijam. Direktne akcije temeljijo na hitrosti, presenečenju in koncentrirani uporabi sile, kar omogoča relativno prevlado, omejeno v prostoru in času. Vojaška pomoč po drugi strani poteka na celotnem razponu konflikta, tako med glavnimi bojnimi operacijami, med krizami in predvsem v miru. Izvajanje vojaške pomoči temelji na razumevanju in spoštovanju okolja delovanja, dolgotrajnosti, potrpežljivosti, vztrajnosti in prilagodljivosti. Predvsem pomembna je strokovna kompetentnost izvajalcev vojaške pomoči, saj omogoča vzpostavitev odnosa do vadbencev. Je pogoj verodostojnosti in obojestranskega spoštovanja ter sposobnost prenašanja znanja in rešitev iz enega kulturnega okolja v drugo. Operaterji specialnih sil, ki opravljajo naloge vojaške pomoči, čeprav so »le« izvajalci nalog na taktični ravni, morajo razumeti svojo vlogo v taktični situaciji in učinke svojega dela v strateškem in včasih celo političnem kontekstu.

varnostnih zmogljivosti v najširšem smislu. Taktično usposabljanje v takšnem razumevanju pomeni izjemno pomemben del nalog vojaške pomoči. Dopolnjeno mora biti s svetovanjem glede oblikovanja ter razvoja procesov in struktur, umeščanja zmogljivosti v sistem in spreminjanja miselnosti ključnega kadra ter z drugimi aktivnostmi. V najbolj ekstremni obliki lahko vojaška pomoč obsega sodelovanje s partnerskimi silami pri izvajanju vojaških operacij. Avtorja meniva, da lahko med aktivnosti vojaške pomoči umestimo tudi vojaško usposabljanje in sodelovanje med različnimi organizacijami znotraj sistema nacionalne varnosti ene države, na primer sodelovanje oboroženih sil s policijo, obveščevalnimi službami na področju usposabljanja itn.

2.3 Vojaško delovanje v miru

Združena zavezniška doktrina predvideva uporabo oboroženih sil na celotnem razponu konflikta od miru do vojne (glej slika 1). Vojaško delovanje v miru obsega tiste aktivnosti, ki vključujejo oborožene sile drugih držav in so usmerjene v oblikovanje okolja v miru z namenom krepitve lokalne ali regionalne stabilnosti. Tako vojaško delovanje obsega dvo- in večstransko usposabljanje in vaje ter zagotavljanje svetovalcev in skupin za specialistično usposabljanje in ima takojšnje ali dolgoročne kumulativne učinke. Rezultati se kažejo v krepitvi sodelovanja in zaupanja ter promocije stabilnosti na določenem območju (AJP 01, 2017: 2-20).

Slika 1: Specialno delovanje na razponu konflikta (vir: SVS 2523 (1), 2015; 1-3)

Oblika vojaškega delovanja v miru ali krizi, ki jo lahko umestimo med naloge vojaške pomoči, so danes precej razširjeni projekti vzpostavljanja partnerskih zmogljivosti (Building partner capacity – BPC), v katerih sodeluje tudi Slovenska vojska. Vzpostavljanje partnerskih zmogljivosti je pojem, ki opisuje »širok nabor nalog, programov, aktivnosti in organov, katerih namen je izboljšanje sposobnosti nacij za doseganje ciljev usmerjenih v zagotavljanje varnosti« (McInnis in Lucas, 2015: povzetek). Pristop k vzpostavljanju partnerskih zmogljivosti je dolgoročen, multilateralen in večresorski³. Koncept vzpostavljanja partnerskih zmogljivosti kombinira pristop uveljavljanja nacionalnih interesov s spoznanjem, da prispevek k varnosti druge države ali regije lahko poveča tudi nacionalno varnost ali vsaj zmanjša pritisk na lastne oborožene sile. Zato vzpostavljanje partnerskih zmogljivosti temelji na sodelovanju, ki prinaša skupne koristi. Kot orodje nacionalne politike vzpostavljanje partnerskih zmogljivosti prispeva k zagotavljanju varnosti in zahteva medresorsko usklajevanje. Vloga specialnega delovanja je v takšnem kontekstu omejena na doseganje specifičnih ključnih ciljev vzpostavljanja zmogljivosti tujih oboroženih sil.

Vojaško pomoč, ki je umeščena v kontekst pojmovnih opredelitev, predstavljenih zgoraj, je treba razumeti kot orodje tako obrambne kot tudi zunanje politike. Ne pomeni le prizadevanj vojaških akterjev, temveč tudi obrambne, zunanjepolitične, gospodarske in druge ukrepe države za uresničevanje strateških ciljev. Razumljena na tak način pomeni vojaška pomoč taktične aktivnosti, s katerimi se uveljavljajo nacionalni interesi in uresničujejo nacionalnovarnostni cilji.

Pomembna implikacija za specialno delovanje je, da se naloge vojaške pomoči opravljajo predvsem v miru. Vojaška pomoč poteka z neposrednim delovanjem specialnih sil, medtem ko so učinki posredni: doseženi so s krepitvijo in vzpostavljanjem zmogljivosti prijateljskih držav, povečanjem varnosti in stabilnosti na območju ter uveljavljanjem lastnih nacionalnih interesov.

3 Specialne sile SV pri opravljanju nalog vojaške pomoči

Države so še vedno eden glavnih akterjev v hitro spreminjajočem se globalnem okolju. Obstoje in naraščajoča moč multinacionalnih korporacij, mednarodnih

³ V vzpostavljanje partnerskih zmogljivosti je pomembno povezati dejavnosti obrambnega ministrstva, zunanjega ministrstva, lokalne vlade, zasebnih podjetij in nevladnih organizacij (McInnis, 2015: 2).

vladnih in nevladnih organizacij ter združenj, ki se vedejo kot države, pomenita nacionalni državni izziv, s katerim se bo država kot koncept morala v prihodnosti soočiti. Kljub temu države danes velikemu deležu svetovnega prebivalstva še vedno zagotavljajo ključne funkcije, zaradi katerih so nastale, med njimi je zagotavljanje varnosti.

V sodobnem mednarodnem in nacionalnovarnostnem okolju se soočamo z raznovrstnimi sodobnimi viri ogrožanja in tveganja varnosti. Njihovi nosilci so navadno nedržavni akterji, po naravi pa so kompleksni, pogosto težko predvidljivi in imajo lahko multiplikatorski značaj in učinek. Viri ogrožanja in tveganja nacionalne varnosti RS se z vidika porekla pojavljajo na globalni, nadnacionalni in nacionalni ravni. Globalni viri imajo univerzalne in lokalne posledice, zanje je značilno, da zaradi svojega multiplikatorskega značaja vplivajo na nastanek drugih varnostnih groženj in tveganj. Med te vire spadajo zlasti podnebne spremembe, finančna, gospodarska in socialna tveganja ter krizna žarišča. Nadnacionalni viri imajo transnacionalno poreklo in čezmejne razsežnosti. Med te vire ogrožanja in tveganja spadajo predvsem terorizem, nedovoljene dejavnosti na področju konvencionalnega orožja, orožij za množično uničevanje in jedrske tehnologije, organizirani kriminal, nezakonite migracije, kibernetске grožnje in zloraba informacijskih tehnologij in sistemov, dejavnost tujih obveščevalnih služb in vojaške grožnje. Nacionalni viri so po izvoru povezani z dogajanjem in pojavi v nacionalnem okolju, mednje pa spadajo predvsem ogrožanje javne varnosti, naravne in druge nesreče, omejenost naravnih virov ter degradacija življenjskega okolja, zdravstveno-epidemiološke grožnje ter določeni dejavniki negotovosti (ReSNV-1, 2010: 3-8).

3.1 Instrumenti nacionalne moči pri obvladovanju varnostnih groženj prihodnosti

Odnose med državami obravnavajo teorije mednarodnih odnosov, ki različno razlagajo načine, na katere države v medsebojnih odnosih uresničujejo svoje cilje. Država za svoj obstoj in delovanje, čeprav gre za sodelovanje z drugimi državami, potrebuje moč. Moč državi omogoča, da uveljavlja svoje interese in uresničuje cilje. Nacionalna moč ni enodimenzionalna, temveč je sestavljena iz več elementov.

Povezavo med državo, njenimi interesi in načinom, kako to moč izraža ter uveljavlja, obravnavata tudi Združena zavezniška doktrina (SVS 2437 (7), 2011: 1-2 do 1-3) in model DIME⁴. Model temelji na štirih instrumentih nacionalne moči: diplomaciji, informacijah, vojski in gospodarstvu. Učinkovito izvajanje nacionalne politike zahteva kombinacijo vseh instrumentov nacionalne moči, uravnoteženo v času, prostoru in namenu ter prilagojeno interesom in ciljem države ter varnostnemu okolju. Instrumente nacionalne moči država v odnosih z drugimi subjekti mednarodnih odnosov uporablja na razponu od sodelovanja do konfrontacije.

Vojska oziroma oborožene sile države je tisti element, ki »podeli faktorjem geografije, naravnim bogastvom in industrijski zmogljivosti resničen pomen za moč države« (Morgenthau, 1995: 220). Kot instrument nacionalne moči vojska omogoča državi obrambo pred prisilo, država pa jo lahko uporabi tudi kot element prisile. V vsakem primeru je za doseganje nacionalnovarnostnih ciljev koristno, da je uporaba vojske usklajena z drugimi instrumenti nacionalne moči: uporabo informacij, diplomacijo in gospodarsko močjo. Posebej moramo poudariti, da je razumevanje vojske le kot instrumenta prisile zmotno, saj je »vojaška sila le sestavni del vojaškega instrumenta« (SVS 2437 (7), 2011: 1-3). Vojska je uporabna v vojni, krizah in miru. Državi v odnosih z drugimi državami omogoča sodelovanje in izvajanje vpliva brez bojne uporabe oboroženih sil, kar bomo analizirali v nadaljevanju. Primer uporabe vojaške moči brez prisile so specialne sile pri opravljanju nalog vojaške pomoči. Seveda mora biti takšen način uporabe vojaške moči ustrezno usklajen in podprt z drugimi instrumenti nacionalne moči.

3.2 Nacionalnovarnostni cilji in interesi RS

Republika Slovenija je opredelila svoje nacionalne interese in cilje v ključnih dokumentih, ki jih lahko delimo na dokumente, ki določajo področje obrambe, in dokumente s področja zunanje politike.

- Resolucija o strategiji nacionalne varnosti.
- Obrambna strategija.
- Resolucija dolgoročnega programa razvoja in opremljanja SV.
- Srednjeročni obrambni program RS 2016–2020.
- Strategija sodelovanja RS v MOM.

⁴ DIME – diplomacy, information, military, economy (DIVE – diplomacija, informacije, vojska, ekonomija).

- Direktiva številka 13-10 za sodelovanje SV v MOM.
- Deklaracija o zunanji politiki RS.
- Strategija zunanje politike RS.
- Deklaracija o zahodnem Balkanu.

RS določa svoje nacionalnovarnostne ter zunanjepolitične interese in cilje. Med tistimi, ki jih velja izpostaviti za nadaljnjo razpravo o pomenu specialnih sil SV pri opravljanju nalog vojaške pomoči, sta zanimiva predvsem dva:

- Zahodni Balkan oziroma Jugovzhodna Evropa kot regija z varnostnim vplivom na RS in tudi na Evropo. V regiji ima RS strateški interes krepitve dvo- in večstranskega sodelovanja in promocije evro-atlantskih povezav.
- Sodelovanje v MOM omogoča RS uveljavljanje nacionalnih interesov in hkrati dokazuje zavezanost miru, varnosti in stabilnosti v svetu. Tako RS prevzema sorazmerna bremena in dokazuje solidarnost pri zagotavljanju globalne varnosti. Sodelovanje v MOM omogoča RS kredibilnost in izpolnjevanje obveznosti do mednarodnih organizacij in koalicij.⁵

3.3 Aktivnosti in izkušnje ESD pri opravljanju nalog vojaške pomoči

Slovenska vojska razvija zmogljivosti za specialno delovanje v Enoti za specialno delovanje. Enota za specialno delovanje je namenjena izvajanju specialnega delovanja samostojno ali skupaj s specialnimi silami zavezniških držav, in sicer za podporo doseganja ciljev strateškega pomena za Republiko Slovenijo ali zavezništvo (<http://www.slovenskavojska.si/>, 2. 2. 2018). Temeljne naloge, ki jih pri tem opravlja, so vojaška pomoč, specialno izvidovanje in direktne akcije⁶. Vojaško pomoč kot eno temeljnih nalog specialnih sil in s tem uresničevanje svojega poslanstva ESD izvaja različno. Naloge opravlja v RS in v sodelovanju z zavezniškimi državami tudi v tujini. Opravljanje nalog vojaške pomoči lahko razdelimo na tri linije delovanja ESD:

⁵ Vsebinska navedenih dokumentov je v posameznih delih neskladna. Dokumenti drugače definirajo najpomembnejše izraze, v določeni meri je opaziti nekonsistentnost v terminologiji. Glede na dejstvo, da govorimo o ključnih dokumentih nacionalne varnosti in zunanje politike, bi bilo smiselno poenotenje.

⁶ V aktivnostih skupnega združenega bojevanja lahko podpira tudi protiuporništvo in protiterorizem, delovanje proti širjenju orožij za množično uničevanje in JRKB-sredstev in reševanje talcev ter deluje kot povezovalni element med različnimi entitetami na združenem območju delovanja (JOA). (SVS 2325 (2), 2016: od 2-4 do 2-5.)

- vojaška pomoč drugim državnim organom in organizacijam pri zagotavljanju varnosti;
- opravljanje nalog vojaške pomoči v MOM;
- opravljanje nalog vojaške pomoči v okviru dvo- in večstranskega mednarodnega vojaškega sodelovanja na Zahodnem Balkanu.

Aktivnosti ESD, povezane z opravljanjem nalog vojaške pomoči na teh treh področjih, v nadaljevanju analizirava s študijo treh primerov: na primeru sodelovanja ESD s Sovo in OVS, na primeru usposabljanja pešmerv v operaciji Neomajna odločnost v severnem Iraku in na primeru sodelovanja s specialnimi silami držav na Zahodnem Balkanu.

3.3.1 Študija primera OVS in SOVE

Obveščevalno-varnostne službe izvajajo specifično dejavnost v strukturi sistema nacionalne varnosti sodobnih držav. Delujejo lahko kot obveščevalne ali varnostne oziroma protiobveščevalne službe. Te funkcije so lahko združene tudi v eni službi. Njihov namen je zbirati, pridobivati, analizirati in obdelovati informacije ter podatke, s katerimi podpirajo druge elemente nacionalnovarnostnega sistema in druge državne organe. V varnostnem smislu izvajajo aktivnosti za zaščito nacije in države pred notranjimi in zunanjimi grožnjami, kot so delovanje tujih obveščevalnih služb, terorizem, organizirani kriminal in podobno. Obveščevalno-varnostne službe zato v teoriji strukturalno umeščamo v podsistem notranje varnosti, čeprav je njihovo delo tesno povezano s podporo obrambnim in vojaškim zmogljivostim države.

Republika Slovenija je v okviru svojega nacionalnovarnostnega sistema vzpostavila dve obveščevalno-varnostni službi: Slovensko obveščevalno-varnostno agencijo (SOVA) in Obveščevalno varnostno službo (OVS). SOVA je samostojna služba Vlade RS, ki pridobiva in vrednoti podatke ter posreduje informacije iz tujine, pomembne za zagotavljanje varnostnih, političnih in gospodarskih interesov države, ter informacije o organizacijah, skupinah in osebah, ki s svojo dejavnostjo iz tujine ali v povezavi s tujino ogrožajo ali bi lahko ogrozile nacionalno varnost države in njeno ustavno ureditev (ZSOVA, 1999: 1. in 2. člen). OVS je organizacijska enota MO in pri svojem delu opravlja obveščevalne in protiobveščevalne ter varnostne naloge.

Obe organizaciji sta namenjeni delovanju zoper potencialne grožnje varnostnim, obrambnim, političnim in gospodarskim interesom RS. Z

usposabljanjem uslužbencev Sove in OVS specialne sile SV opravljajo nalogo pomoči drugim državnim organom pri zagotavljanju varnosti. Sova in OVS sta organizirani iz različnih organizacijskih enot, med katerimi je za ta prispevek predvsem zanimiv del, namenjen opravljanju operativnih nalog. Pri opravljanju teh nalog imajo uslužbenci Sove in OVS z zakonom določena posebna pooblastila in pravico nositi službeno orožje in strelivo (ZSOVA, 1999: od 9. do 11. g člen in ZObr, 1994: 34. člen). Znanja in veščine, ki jih pri svojem delu potrebujejo, lahko razdelimo na tiste, ki jim omogočajo opravljanje dodeljenih nalog, in tiste, ki omogočajo zaščito lastnih sil pri opravljanju nalog. Med zadnje spadajo na primer veščine varnega ravnanja z orožjem, prve pomoči in samopomoči, osnovne veščine preživetja v okolju delovanja in podobno.

Sodelovanje med ESD in Sovo ter OVS na področju usposabljanja se je razvilo na temelju zagotavljanja infrastrukture SV, ki je v upravljanju ESD, za izvajanje usposabljanja Sove in OVS. Pri tem so pripadniki operativnega dela Sove in OVS ugotavljali možnosti delovanja operaterjev ESD v podporo izvedbe lastnega usposabljanja oziroma zagotavljanja strokovne pomoči pri izvedbi specifičnih tematik. Vzpostavljeno sodelovanje je normativno opredeljeno z dogovorom o sodelovanju med MO in Sovo, sklenjenim med ministrico za obrambo in direktorjem službe.

ESD uvršča izvajanje aktivnosti s pripadniki Sove in OVS med opravljanje nalog vojaške pomoči v RS. Opravljanje teh nalog temelji na ključnih konceptih in načelih opravljanja nalog vojaške pomoči, kot izhajajo iz doktrine Natovih specialnih sil. Sodelovanje je zasnovano dolgoročno, kontinuirano in ciljno usmerjeno. To pomeni, da je za obdobje sodelovanja izdelan načrt usposabljanja, v katerem so definirane tematike in vsebinski sklopi usposabljanja. Med izvajalci iz ESD sta zagotovljena kontinuiteta in prenos informacij, usposabljanje se ne začne vedno znova, temveč temelji na doseganju rezultatov in nadgradnji že pridobljenih veščin. S konceptualnega vidika opravljanja nalog vojaške pomoči je pomembna vzpostavitev zaupanja ter odnosov, kar je predpostavka razumevanja potreb vadbencev in usklajevanja pričakovanj. Eden izmed pogojev uspešnosti opravljanja nalog vojaške pomoči je ustrezno razumevanje lastništva usposabljanja. Usposabljanje je prednostno namenjeno pripadnikom OVS in Sove, čeprav urjenje veščin opravljanja nalog vojaške pomoči koristi tudi pripadnikom ESD. Pomemben vidik opravljanja nalog vojaške pomoči s tako specifično populacijo je razumevanje konteksta delovanja. To po eni strani pomeni spoštovanje varnostnega delovanja

(OPSEC – operations security), po drugi pa sposobnost razumevanja specifičnih potreb vadbene populacije in odmik od ustaljenih vojaških taktik, tehnik in procedur ter prilagajanje konceptov glede na potrebe vadbencev. Prvo vključuje zrelost in profesionalnost na vseh ravneh, drugo pa zahteva predvsem veliko prilagodljivosti, razumevanja in inovativnosti izvajalcev nalog vojaške pomoči. Če eno ali drugo ni zagotovljeno, vojaška pomoč ni uspešna, saj lahko nespoštovanje varnostnega delovanja negativno vpliva na zaščito sil, nezmožnost prilagajanja konceptov pa onemogoči doseganje ciljev usposabljanja ali vsili neprimerne rešitve. Vzpostavljeno sodelovanje je usmerjeno k doseganju načela trajnosti. Usposabljanje je zasnovano tako, da ni usmerjeno le v usposabljanje veščin, temveč tudi v prenos koncepta usposabljanja. To v nekem času omogoča Sova, OVS pa izvedbo tovrstnega usposabljanja z lastnimi viri.

Obstoj normativnih podlag sodelovanja ESD s Sovo in OVS posredno dokazuje, da ključni akterji razumejo pomen povezovanja posameznih elementov nacionalnovarnostnega sistema. Vojaška pomoč, ki jo ESD izvaja v razmerju do Sove in OVS, kaže več vidikov sinergije in množenja učinkov na ravni sistema nacionalne varnosti RS. Prvi je sodelovanje med specifičnimi elementi znotraj sistema. Sposobnost povezovanja različnih elementov gotovo pozitivno vpliva na celovito zmogljivost nacionalnovarnostnega sistema. Koristi so obojestranske, uslužbenci Sove in OVS med usposabljanjem dopolnjujejo veščine na področju zaščite sil in sposobnosti delovanja, pripadniki ESD pa se urijo v načrtovanju, organiziranju in opravljanju nalog vojaške pomoči. Naslednji element je racionalnost, ki se kaže v nižjih stroških usposabljanja. Usposabljanje, ki ga izvajajo pripadniki ESD, je načrtovano glede na letno izražene potrebe in predhodna znanja vadbencev. Vadbencem je prilagojena izvedba usposabljanja. Usposabljanje poteka v slovenskem jeziku, kar v primerjavi s tečaji v tujini pomeni prednost v razumevanju. Vsi našeti dejavniki neposredno prispevajo k zelo dobrim rezultatom usposabljanja in izjemnemu napredku vadbencev. Z oblikovanjem nabora inštruktorjev iz Sove in OVS, ki bodo v prihodnosti nosilci usposabljanja, je koncept sodelovanja usmerjen trajnostno.

Pomembno je razumeti, da je vojaška pomoč, ki jo izvaja ESD, namenjena podpori usposabljanja Sove in OVS ter nikakor ne pomeni militarizacije uslužbencev obeh služb. V tem kontekstu so aktivnosti ESD namenjene usposabljanju veščin in postopkov, ki podpirajo opravljanje osnovnih nalog. To ne pomeni usposabljanja v obveščevalnih, varnostnih in protiobveščevalnih

nalogah, temveč usposabljanje večšin, ki te naloge podpirajo z vidika zaščite lastnih sil. Visoka operativna sposobnost uslužbencev Sove in OVS z delom na obveščevalnem, protiobveščevalnem in varnostnem področju podpira delovanje nacionalnovarnostnega sistema RS in države kot celote ter prispeva k uveljavljanju nacionalnih interesov in uresničevanju nacionalnovarnostnih ciljev.

3.3.2 Študija primera MOM/OIR

ESD sodeluje pri opravljanju nalog v MOM od leta 2004. Pripadniki enote so bili udeleženi v številnih MOM, kjer so opravljali različne naloge. Naloge, ki jih ESD v MOM opravlja, niso vedno naloge specialnega delovanja, vendar so navadno vojaško zahtevnejše in politično bolj občutljive. Pogosto je ESD zagotavljal prve kontingente za posamezno operacijo ali napotoval elemente za opravljanje specifičnih nalog v SVNKON v določeni operaciji. Večina pripadnikov ESD je v MOM že opravljala naloge vojaške pomoči⁷. V nadaljevanju se osredotočava na študijo primera opravljanja nalog vojaške pomoči v operaciji Neomajna odločnost (OIR – Operation Inherent resolve).

Samooklicani kalifat Islamska država (IS – Islamic state)⁸ je poleti 2014 v Siriji in Iraku dosegel pomembne uspehe. IS je izkoristila vojno v Siriji in šibkost državnih institucij ter nezadovoljstvo populacije na severu Iraka in zavzela precej ozemlja, vključno z nekaterimi večjimi mesti. Prodor IS je ogrozil glavno mesto avtonomne regije iraškega Kurdistan⁹ – Erbil, močno destabiliziral razmere v regiji in za nekaj časa popolnoma ustavil gospodarsko, politično

⁷ Pripadniki ESD v MOM so naloge vojaške pomoči opravljali v konvencionalnem okolju in s specialnimi silami, na celotnem razponu nalog vojaške pomoči od usposabljanja, svetovanja in mentoriranja oziroma partnerstva. MOM, v katerih je ESD s posamezniki ali enotami opravljala naloge vojaške pomoči: ISAF (OMLT, SPTC, SVNKON 20), NTM-I, OIR, EUTM Mali).

⁸ Naziv Islamska država se je razvil iz začetnega poimenovanja Islamska država Iraka in Levanta (ISIL) oziroma Islamska država Iraka in Sirije (al-Sham) (ISIS). Kot naziv Islamska država se je uveljavil, ko je ta fenomen prerasel okvire militantne skupine in teroristične organizacije ter prevzel obliko para države. Pogosto poimenovanje Islamske države je tudi Da'esh.

⁹ Iraška ustava iz leta 2005 priznava obstoj federalne regije Kurdistan (Iraqi constitution, 2005, 117. člen). Regija je znana tudi kot avtonomna regija iraški Kurdistan, ima lastno regionalno vlado (KRG – Kurdish regional government) in regionalni parlament. Regija obsega tri iraške province: Duhok, Erbil in Sulejmanijo. Ob prodoru IS in razpadu iraške vojske so varnostne sile iraškega Kurdistan zasedle tudi dele iraškega ozemlja, ki so etnično kurdski, vendar zunaj regionalnih meja. To vprašanje je poleg nesoglasij ob izvedbi referendumu o neodvisnosti iraškega Kurdistan najpomembnejše politično vprašanje v odnosih med KRG (kurdska regionalna vlada, angl. Kurdish Regional Government) in centralno vlado Iraka.

in socialno obnovo v severnem Iraku. Destabilizacija je neposredno vplivala na povečanje števila beguncev in razseljenih oseb (IDP – internally displaced persons) v Iraku in Siriji ter dodala moment migrantskemu valu, s katerim se je Evropa spoprijemala jeseni 2015. Širitev kalifata v severnem Iraku so zaradi razpada iraške vojske ustavile varnostne sile iraškega Kurdistan¹⁰. Pri tem so jih podprle vojaške zmogljivosti operacije Neomajna odločnost, v katero so prispevale države, združene v Globalni protiteroristični koaliciji v boju proti IS pod vodstvom ZDA. Koalicijski operaciji so se na različne načine¹¹ pridružile številne države, institucije in mednarodne organizacije.

Republika Slovenija se je Globalni protiteroristični koaliciji v boju proti Da'esh pridružila že leta 2014. Aktivnejšo vlogo v koaliciji z napotitvijo pripadnikov SV na območje delovanja je RS prevzela po odločitvi Vlade RS o okrepljenem sodelovanju v Globalni protiteroristični koaliciji. Pri tem je prevzela dolžnost v poveljstvu Globalne koalicije, vzpostavljenem pri CENTCOM (Poveljstvo oboroženih sil ZDA za Bližnji vzhod in osrednjo Azijo, angl. United States Central Command), donacijo oborožitve in opreme ter sodelovanje do 15 pripadnikov Slovenske vojske pri usposabljanju oboroženih sil iraškega Kurdistan (Sporočilo za javnost, 3. 2. 2016). Tako je RS dokazala »zavezanost v boju proti terorizmu, posebej proti Da'esh, ki predstavlja resno varnostno grožnjo Evropski uniji in Sloveniji.« (<http://theglobalcoalition.org/>, izjava zunanjega ministra RS, 3. 2. 2016). Z okrepljeno in aktivnejšo vlogo v koaliciji se je RS vključila v reševanje glavnih globalnih izzivov, ki zadevajo tudi našo nacionalno varnost (Sporočilo za javnost, 3. 2. 2016).

Opravljanje nalog vojaške pomoči v OIR je za pripadnike ESD in za SV specifično v več pogledih. Pripadniki v MOM OIR delujejo kot del nemškega kontingenta v severnem Iraku¹² z enim pripadnikom kontingenta, ki

¹⁰ Varnostne sile iraškega Kurdistan sestavlja obsežen nabor vladnih, nevladnih in strankarskih paravojaških, prostovoljnih enot in milic, tako imenovanih pešmerg.

¹¹ Akterji v koaliciji sodelujejo v bojnih operacijah, pri usposabljanju enot, ki se bojujejo proti IS, pri izvajanju humanitarne pomoči, donacijah vojaške opreme in drugo. Nekateri partnerji v koaliciji ne zagotavljajo vojaških zmogljivosti, temveč politično podporo boju proti Da'esh. Koalicija danes združuje 74 partnerjev, med njimi vse članice Nata in večino članic EU. Partnerji v koaliciji so tudi Nato, EU, Interpol in Arabska liga (<http://theglobalcoalition.org>, 31. 1. 2018).

¹² Pripadniki nemškega kontingenta v severnem Iraku opravljajo različne naloge. Pripadniki SV v SVNKON OIR delujejo kot skupina za usposabljanje (MTT) v nemški enoti za usposabljanje (MTU). Status pripadnikov SVNKON v DEUKON definira dokument o prenosu pristojnosti (TOA message), ki opredeljuje poveljniško razmerje. Ministrstvu za obrambo RS in ZRN sta sklenili tudi tehnični sporazum, ki podrobneje opredeljuje način integracije slovenskih vojakov v nemški kontingent v severnem Iraku in določa podrobnosti logistične zagotovitve ter delitve stroškov.

opravlja naloge v CENTCOM. Pripadniki kontingenta v severnem Iraku opravljajo naloge v okviru centra za usklajevanje usposabljanja varnostnih sil iraškega Kurdistan (KTCC – Kurdistan Training Coordination Center), ki je koordinacijsko telo in ne izvaja funkcije vodenja in poveljevanja. KTCC je pri svojem delovanju v zelo ohlapnem razmerju do poveljniških struktur, ki so v operaciji Neomajna odločnost vzpostavljene na območju delovanja¹³. Poleg tega je KTCC edini koalicijski center za usposabljanje v severnem Iraku in edini, ki se ukvarja z usposabljanjem pripadnikov varnostnih sil iraškega Kurdistan. To dejstvo se povezuje z naslednjo specifikko, ki izhaja iz občutljivega odnosa med avtonomno regijo iraški Kurdistan in centralno vlado v Bagdadu. Status sil držav, ki prispevajo v koalicijo namreč ni urejen centralizirano, s skupnim mednarodnim sporazumom za območje delovanja¹⁴, temveč je odvisen od dogovorov in izmenjave diplomatskih not vsake sodelujoče države z iraško vlado in z regionalno vlado iraškega Kurdistan. Prav tako za operacijo ni vzpostavljenih skupnih pravil delovanja (ROE – rules of engagement). Takšna nestandardna forma operacije in umestitev SVNKON v njen okvir kaže na zahtevnost operacije, ki jo dopolnjujeta še kompleksnost okolja delovanja in klimatsko-geografske značilnosti. Na politično občutljivost delovanja pripadnikov SV v severnem Iraku vplivajo odnos slovenske javnosti so delovanja SV v severnem Iraku¹⁵, nerešeno vprašanje neodvisnosti iraškega Kurdistan in zapleten odnos Turčije, članice Nata, do kurdskega vprašanja.

Pripadniki SVNKON OIR v severnem Iraku usposabljujejo pešmerge po programih usposabljanja KTCC, ki so usklajeni s potrebami Ministrstva za pešmerge (MoP – Ministry of Peshmerga) in zmogljivostmi koalicijskih sil, ki delujejo v KTCC. SVNKON OIR deluje v severnem Iraku od 5. septembra 2016 in je v tem času izvedel številna usposabljanja z različnimi enotami

¹³ V okviru prizadevanj v boju proti IS, združenih v OIR, je koalicija oblikovala skupne združene namenske sile OIR (CJTF – OIR). CJTF – OIR deluje v celotnem združenem območju delovanja (CJOA), ki obsega ozemlje Sirije in Iraka. Komponentno poveljstvo skupnih združenih sil za delovanje na kopnem (CJFLCC-OIR), je odgovorno za vodenje in usklajevanje vojaških aktivnosti, ki bodo omogočile poraz Da'esh, aktivnosti, ki potekajo, da bi se vzpostavile partnerske zmogljivosti in bi se povečal učinka prispevkov članic koalicije (<http://www.inherentresolve.mil>, 31. 1. 2018). KTCC je sicer del CJFLCC-OIR, vendar je s CJFLCC – OIR v zelo ohlapnem poveljniškem razmerju, ki je bolj kot razmerje PinK razmerje usklajevanja.

¹⁴ V tem pogledu se koalicijska operacija močno razlikuje od npr. operacij pod vodstvom Nata ali EU, v katerih je status sil sodelujočih držav navadno urejen centralizirano s sporazumom o statusu sil (SOFA – Status of Forces Agreement), prav tako so v takšnih operacijah navadno bolj jasno določeni tudi temeljni okviri operacije, kot so struktura PinK ter pravila delovanja.

¹⁵ Dnevnik je napotitev pripadnikov SV v MOM v severni Irak ocenil kot »skrivnostno« (<https://www.dnevnik.si/1042750695>, 1. 2. 2018).

pešmerg. Del tečajev je bil namenjen usposabljanju večšin pehotne taktike, oborožitve, osnovne medicinske pomoči in inženirstva s poudarkom na boju proti improviziranim eksplozivnim napravam (IEN). Vodstvo pešmerg je po začetku ofenzive iraških sil na Mosul jeseni 2016 identificiralo potrebo po večjem poudarku usposabljanja v TTP bližinskega boja na naseljenem območju (BBNO), po osvoboditvi Mosula poleti 2017 pa se je poudarek usposabljanja preusmeril na usposabljanje TTP stabilizacijskega delovanja. Poseben del obsega usposabljanje častnikov in pripadnikov varnostnih sil iraškega Kurdistanu, ki prevzemajo inštruktorske naloge in postajajo temeljni gradniki njihovega sistema usposabljanja.

Opravljanje nalog vojaške pomoči v iraškem Kurdistanu poteka v sodelovanju s pripadniki drugih oboroženih sil koalicije v zelo kompleksnem okolju. Temeljni dejavniki, ki to okolje zaznamujejo, so jezik, verska in politična pripadnost¹⁶ pešmerg. Značilnosti kurdske in iraške družbe močno vplivajo na odnose v enotah pešmerg, na razumevanje hierarhije v oboroženih silah ter na odnose med častniki in vojaki. Čeprav spada sever Iraka med območja z razmeroma razvito infrastrukturo, so življenjske razmere (elektrika, voda, nastanitve, prehrana itn.) v centrih za usposabljanje pešmerg precej slabi. Zaradi bojev z IS so materialni viri za usposabljanje, s katerimi razpolaga MoP, zelo omejeni. Vadbena infrastruktura omogoča izvedbo usposabljanja le z veliko improvizacije.

Pripadniki ESD so med opravljanjem nalog v OIR dopolnili znanje in veščine s področja opravljanja nalog vojaške pomoči in pridobili neprecenljive izkušnje. Izkušnje so neprimerljive z opravljanjem podobnih nalog doma. Najpomembnejša ugotovitev je, da takšno okolje zahteva zelo dobro razumevanje namena in ciljev usposabljanja. Treba je razumeti vlogo izvajalcev usposabljanja, biti prilagodljiv, sposoben improvizacije, empatičen in takten. Veliko prizadevanja je potrebnega za vzpostavitev medosebnih odnosov in zaupanja. Spoštovanje vadbencev in njihove kulture je eden izmed pogojev

---

¹⁶ Iraški Kurdi govorijo tri narečja kurdskega jezika (sorani, kurmanji, bahadjini), ki so lahko tako različna, da se govorniki med seboj ne razumejo. Kompleksnost povečuje dejstvo, da pripadniki pešmerg, ki so se izobraževali v sistemu iraškega vojaškega šolstva, poznajo samo arabsko vojaško terminologijo. Večina Kurdov v severnem Iraku je sunitov, a med pripadniki pešmerg je tudi precej pripadnikov verske in etnične manjšine kakajjev in jezidov. Različnost njihovih verskih praks močno vpliva na vzpostavljanje odnosov in ima vpliv tudi na potek usposabljanja. Politična afiliacija v iraškem Kurdistanu je pomemben del identitete posameznika in pripadnika iraških varnostnih sil. Zaradi razmeroma napetih odnosov med tremi glavnimi strankami (KDP, PUK, Gorran) močno vpliva na odnose med pešmergami in na usposabljanje.

za vzpostavitev odnosa med inštruktorji in vadbenci ter za uspešnost pri opravljanju nalog vojaške pomoči. V okolju, v katerem je populacija vadbencev zelo raznovrstna, in sicer od veteranov z bojnimi izkušnjami do novih rekrutov, je treba ustrezno razviti ugled inštruktorjev z nenehnim dokazovanjem njihove strokovnosti in profesionalnosti. Odnos med inštruktorji in vadbenci je treba oblikovati z vztrajnostjo in potrpežljivostjo na prijateljski ravni, a ohraniti primerno distanco, ki še omogoča prenašanje znanja. Zavedati se je treba omejitev pri prenašanju rešitev iz enega v drugo kulturno okolje in frustracije, do katerih pri tem prihaja, umirjati z obvladovanjem pričakovanj¹⁷. Tehnike, metode in načine usposabljanja je treba prilagoditi okolju in vadbeni populaciji. Cilje usposabljanja, določene z načrti, je treba oceniti z zornega kota realno dosegljivega in temu ustrezno oblikovati standarde. Uspehe izvajanja vojaške pomoči v takšnem okolju pogosto prinašajo inovativne rešitve, katerih logiko in funkcionalnost je treba gledati z vidika vadbena, ne izvajalca usposabljanja. Opravljanje nalog vojaške pomoči v tujem okolju je dejavnost z zelo visoko stopnjo trenja in velikim nesorazmerjem med vloženo energijo ter doseženimi rezultati.

Pripadniki SVNKON OIR v severnem Iraku opravljajo naloge vojaške pomoči v nepermisivnem okolju. Prisotnost SVNKON v severnem Iraku je skladna s Strategijo delovanja SV v MOM, predstavlja del celovitega pristopa države k zagotavljanju nacionalne varnosti in uresničevanju zunanjepolitičnih ciljev ter uveljavljanju nacionalnih interesov. RS z napotitvijo SVNKON OIR dokazuje globalno odgovornost, solidarnost in pripravljenost pri odpravljanju vzrokov za nestabilnost v bližnjevzhodni regiji, kar lahko izkoristi tudi zunanja politika RS. Prispevek RS s SVNKON OIR nikakor ni zanemarljiv z vidika odnosov med RS in pomembnimi akterji v EU¹⁸. RS je namreč ena izmed članic EU, ki je z napotitvijo vojakov v OIR prevzela zelo aktivno vlogo pri odpravljanju grožnje, ki posredno in neposredno vpliva na varnost EU in RS.

¹⁷ Frustracije ob izvajanju usposabljanja v drugačni kulturi najpogosteje izhajajo iz težav pri prenašanju sporočila iz jezika v jezik in iz enega v drugo kulturno okolje, lahko so tudi posledica doživljanja neuspeha vadbencev ali spoprijemanja z omejitvami, ki vplivajo na kakovost opravljanja nalog vojaške pomoči.

¹⁸ Učinek prisotnosti in delovanja SVNKON OIR na odnose s pomembnimi partnerji v EU ocenjujemo z izjavo ministrice za obrambo RS o možnem umiku pripadnikov SV iz Iraka (Delo, 6. 11. 2017, <http://www.delo.si/>, 1. 2. 2018) in s preklicem te izjave po sestanku obrambnih ministrov zveze Nato v Bruslju ter pogovorih slovenske in nemške ministrice za obrambo (<https://www.dnevnik.si/>, 1. 2. 2018).

3.3.3 Študija primera Zahodni Balkan

Območje Zahodnega Balkana je Republika Slovenija v svojih ključnih zunanje-političnih dokumentih in dokumentih s področja nacionalne varnosti opredelila kot eno izmed regij, ki neposredno vplivajo na varnost Republike Slovenije. Zahodni Balkan je poleg tega regija, ki bo tudi v prihodnje vplivala na varnost evro-atlantskega prostora. Vpliv Zahodnega Balkana na varnost RS izhaja iz skupne zgodovine in iz tega izhajajočih političnih ter ozemeljskih vprašanj v regiji, iz posledic vojn na Balkanu, nedokončane postkonfliktne obnove, etničnih napetosti in organiziranega kriminala. Zahodni Balkan za Republiko Slovenijo še zdaleč ne predstavlja le varnostne grožnje, temveč tudi prostor sodelovanja, kar se kaže tako na gospodarskem in političnem področju, na področju energetske povezave, znanstveno-tehnološkega sodelovanja, kmetijstva, zdravstva, okolja in na drugih področjih. Spodaj analizirava, kako aktivnosti ESD z opravljanjem nalog vojaške pomoči na Zahodnem Balkanu podpirajo uveljavljanje strateških interesov RS v regiji.

Varnostni vpliv Zahodnega Balkana na RS in njen interes po obnovi in stabilnosti kaže tudi prisotnost pripadnikov SV v regiji. Poleg kontingenta SV v MOM Kforja (Kosovo Force) ima RS v državah regije mrežo obrambnih predstavnikov in vzpostavljeno mednarodno vojaško sodelovanje na dvo- in večstranski ravni. RS predstavlja nekaterim državam Zahodnega Balkana model vključevanja v evro-atlantske integracije. Takšen primer je Črna gora, s katero je Republika Slovenija na področju obrambnega in vojaškega sodelovanja razvila zelo dobre odnose in državi pomagala pri vključevanju v Nato¹⁹. Čeprav so bile aktivnosti mednarodnega obrambnega in vojaškega sodelovanja med državama številne, v nadaljevanju analiziramo le dogodke med specialnimi silami obeh držav.

ESD je z državami Zahodnega Balkana od leta 2015 izvedel več dogodkov na področju specialnega delovanja. V analizi se osredotočamo na dogodke s specialnimi silami vojske Črne gore (VČG). Dogodki so bili izvedeni kot dvo- in večstranske aktivnosti, namenjene izmenjavi izkušenj ter vojaški pomoči s ciljem predstavitve oblikovanja zmogljivosti specialnega delovanja na primeru majhne članice zavezništva. Dogodki so bili načrtovani, organizirani in izvedeni kot aktivnosti usposabljanja na taktični ravni, vendar so imeli učinke in posledice tudi na strateški ravni.

---

¹⁹ RS in Črna gora sta leta 2007 podpisali sporazum o sodelovanju na področju obrambe.

Prvega v nizu dogodkov s specialnimi silami VČG je ESD izvedel spomladi 2015 zaradi predstavitve Natovih standardov na področju specialnega delovanja in vzpostavitve pogojev za večjo interoperabilnost s specialnimi silami VČG. Izvedba dogodka je bila posledica ponudbe MO RS Ministrstvu za obrambo Črne gore o sodelovanju na področju specialnega delovanja. Ministrstvo za obrambo Črne gore je ponudbo sprejelo, saj je sodelovanje podpiralo doseganje cilja vzpostavitve nacionalnih zmogljivosti specialnega delovanja skladno z Natovimi standardi. Interes za sodelovanje na aktivnosti so na podlagi dogovora, sklenjenega med SV (ESD) in predstavniki SOCEUR jeseni 2014, izrazili tudi pripadniki specialnih sil ZDA.

Čeprav je v tem času SV že imela bogato zgodovino aktivnosti sodelovanja z različnimi enotami VČG, je bilo to prvo sodelovanje med specialnimi silami obeh vojsk, kar je imelo učinek na načrtovanje in izvedbo aktivnosti. Pomembne razlike v razumevanju poslanstva in nalog specialnih sil ter umeščenosti specialnih sil v organizacijsko-formacijsko strukturo vojske so se pokazale že na uvodnem delovnem sestanku in pozneje pri oblikovanju tematsko-terminskega načrta usposabljanja. Načrtovanje izvedbe skupnega usposabljanja je bilo zelo poglobljeno z izvedbo dveh delovnih sestankov, enega v Črni gori in enega v RS. Ključna produkta načrtovanja aktivnosti sta bila podroben tematsko-terminski načrt usposabljanja in usklajen tehnični sporazum, ki je natančno določil vse statusne, administrativne in logistične vidike aktivnosti. Pri načrtovanju dogodka so bili pri VČG poleg predstavnikov enote vključeni tudi predstavniki generalštaba, odgovorni za razvoj zmogljivosti specialnega delovanja VČG.

Skupno usposabljanje je potekalo spomladi 2015 in je bilo sestavljeno iz treh delov: taktičnega urjenja iz nalog specialnega delovanja, predstavitve štabnih procesov na poveljniškem mestu specialnih sil in integracije obeh delov usposabljanja na zaključni taktični vaji. Aktivnosti se je udeležila bojna skupina ESD, okrepljena s pripadniki za delo na poveljniškem mestu, z logističnim elementom in vodstvom aktivnosti. Podobno je bil sestavljen element udeležencev VČG. Na aktivnosti sta kot opazovalca dogodka sodelovala pripadnika specialnih sil ZDA. Pripadniki ESD so aktivnosti izvajali v vlogi inštruktorjev s poudarkom na usposabljanju iz direktnih akcij. Vzporedno z aktivnostmi usposabljanja so bili opravljeni številni pogovori in ogledi dogajanja, ob katerih so pripadniki ESD predstavili model razvoja specialnih sil SV in poslanstvo ter naloge Natovih specialnih sil. Dogodek ni imel le neposrednega učinka na udeležence usposabljanja, temveč tudi

na predstavnike VČG na različnih ravneh odločanja, odgovorne za razvoj zmogljivosti specialnega delovanja²⁰. Na tej ravni so bili v ozadju usposabljanja izpostavljeni nekateri skupni izzivi (popolnjevanje in izbor pripadnikov specialnih sil, opremljanje, organiziranost in umestitev v strukturo oboroženih sil itn.) ter predstavljeni predlogi rešitev.

Izvedba aktivnosti je prinesla ESD številne izkušnje na področju opravljanja nalog vojaške pomoči. Aktivnosti so potekale z nečlanico zaveznitva in ESD je v relaciji do specialnih sil VČG predstavljal specialne sile zveze Nato. Slednje je bilo po mnenju obeh avtorjev bistven element izvedbe aktivnosti. Relacija med članico Nata in nečlanico Nata je zelo vplivala na izvedbo usposabljanja tudi v smislu varovanja podatkov, doktrin in TTP, ki imajo nacionalno ali Natovo stopnjo zaupnosti. Čeprav je aktivnost potekala v razmeroma znanem okolju, so nekatere kulturne razlike bolj vplivale na izvedbo usposabljanja, kot je bilo pričakovati. Jezik nekdanje skupne države predvsem pri mlajši generaciji že ovira komunikacijo. Prav tako lahko ugotovimo, da je vtis splošnega razumevanja, ki izhaja iz skupne zgodovine, pri uporabi vojaške terminologije povsem napačen. Čeprav je prenos vsebine sporočila v znanem okolju, je primerljivo zahteven kot v povsem neznanem tujem okolju. Drugačnost administrativne ureditve delovanja in omejitve vadbene infrastrukture sta bila dodatna dejavnika, ki se jima je bilo treba prilagoditi za uspešno izvedbo naloge. Dobra usposobljenost in sorodnost načina razmišljanja pripadnikov specialnih sil VČG sta izvajanje aktivnosti močno olajšali. Kot zelo pomembno za uspešno izvedbo sodelovanja smo ocenili minimizacijo vpliva kulturnega šoka oziroma relativno sorodnost okolja, v katerem so pripadniki ESD opravljali naloge vojaške pomoči.

Drugi v seriji dogodkov sodelovanja med specialnimi silami SV in VČG, ki je potekal poleti 2016, je bil namenjen nadgradnji sodelovanja in dvigu stopnje interoperabilnosti med specialnimi silami obeh držav. Načrt usposabljanja je bil zasnovan progresivno, z izvedbo usposabljanja po specialnostih, nadgradnje bojnih drilov in prehoda na izvedbo kompleksnejših bojnih postopkov z integracijo konvencionalnih zmogljivosti. Zaradi velikega zanimanja predstavnikov specialnih sil VČG je bil del aktivnosti namenjen tudi predstavitvi vadbene infrastrukture v vojaškem objektu Škrilj in možnostim ter načinom njene uporabe v procesu usposabljanja. Izkušnje, pridobljene pri

²⁰ Intenziven dialog je potekal s poveljnikom enote in načelnikom G-2 v generalštabu VČG, odgovornim za razvoj zmogljivosti. Poglobljen strokovni dialog se je razvil tudi ob obisku takratnega namestnika načelnika generalštaba VČG.

organizaciji in pripravah na prvi dogodek leta 2015, so deloma olajšale proces načrtovanja in priprav.

Skupnega usposabljanja, ki je leta 2016 potekalo v RS, sta se udeležili bojna skupina ESD in bojna skupina VČG, sestavljena iz dveh podenot ter poveljniškega elementa. Na usposabljanju sta sodelovala tudi predstavnika specialne enote policije Črne gore. Taktično urjenje je bilo namenjeno urjenju pripadnikov v skupnem izvajanju specialnega delovanja, s poudarkom na izvajanju specialnega izvidovanja in direktnih akcij. Primarni cilj za pripadnike ESD je bilo urjenje v opravljanju nalog vojaške pomoči. Čeprav je bilo usposabljanje namenjeno urjenju večšin operaterjev specialnih sil in bojnih postopkov specialnega delovanja na ravni bojne skupine, je bil ločen del usposabljanja namenjen tudi načrtovanju specialnih delovanj. Ta del je predstavljal pomemben dodatek v smislu predstavitve načina razmišljanja in relativizacije razumevanja pomena, vloge in načina izvajanja specialnega delovanja v zavezništvu. Na neformalni ravni, ločeno od usposabljanja, so predstavniki specialnih sil VČG iskali primerjave v rešitvah, uporabljenih pri razvoju specialnih sil SV, ki bi jih lahko uporabili pri razvoju lastne zmogljivosti specialnega delovanja (način popolnjevanja, umestitev specialnih sil v vojaško organizacijo, koncepti usposabljanja iz specifičnih tematik, način in proces opremljanja). Ker je hkrati na isti lokaciji potekala podobna, sicer ločena aktivnost med bojno skupino ESD in pripadniki specialnih sil ZDA, so si lahko pripadniki specialnih sil VČG ustvarili tudi razmeroma jasno sliko o potencialih sodelovanja med specialnimi silami držav članic zavezništva.

Učinke drugega dogodka lahko ponovno ocenimo na dveh ravneh: na ravni sodelovanja pri usposabljanju taktičnih postopkov iz ključnih nalog Natovih specialnih sil in na ravni predstavitve ključnih konceptov, rešitev in zmot pri razvoju zmogljivosti specialnega delovanja. Čeprav je prvi del – izmenjava izkušenj med taktičnim urjenjem – očiten, lahko z gotovostjo trdimo, da so učinki v drugem delu bistveno večji. Pogoj tega je pomembno dejstvo, ki spremlja vsa razmerja izvajanja in sprejemanja vojaške pomoči. Predstavljene koncepte je treba razumeti v njihovem bistvu, rešitve in zmote pa v kulturnem in organizacijskem kontekstu. Nekritično in nepremišljeno preslikavanje tujih rešitev brez upoštevanja posebnosti lastnega sistema namreč ne prinaša zelenih učinkov.

Tretji dogodek med specialnimi silami SV in VČG je potekal med dvema članicama Nata²¹. Kljub tej spremembi v načinu sodelovanja in poteku opravljanja nalog vojaške pomoči pri ESD ni prišlo do bistvenih sprememb. Sodelovanje je postalo konstantno, kar je eden od pogojev za opravljanje nalog vojaške pomoči. Z opazovanjem trendov in sprememb namreč postanejo učinki opravljanja nalog vojaške pomoči in implementacije ponujenih rešitev vidni, mogoče so tudi korekcije in učenje iz izkušenj.

Aktivnost sodelovanja med specialnimi silami vojske Črne gore in ESD, izvedena jeseni 2017, je ponovno sledila natančno usklajenemu tematskemu interminskemu načrtu ter tehničnemu sporazumu, ki je podrobno določil obveznosti za izvedbo sodelovanja. Taktično urjenje je bilo namenjeno poglobitvi dobrih odnosov sodelovanja in prenosu znanja s področja specialnega delovanja na pripadnike specialnih sil VČG zaradi lažje integracije in doseganja interoperabilnosti v strukturah specialnih sil zavezništva. Na dogodku, ki je bil izveden v Črni gori, so sodelovali bojna skupina in manjši poveljniško-logistični element ESD ter bojna skupina specialnih sil VČG. Cilj za pripadnike ESD je bil poleg izvedbe taktičnega urjenja tudi urjenje v opravljanju nalog vojaške pomoči.

V tretjem letu sodelovanja je to že preraslo le formalne okvire, med pripadniki obeh enot so se oblikovala razmerja na medosebni ravni. Konstantnost sodelovanja in poznavanje načina delovanja obeh partnerjev sta olajšala opravljanje nalog v razmerju vojaške pomoči in doseganje postavljenih ciljev. Zavedanje in potreba po razvoju specialnih sil VČG ter približevanju doktrini in standardom specialnih sil zavezništva sta na nekaterih področjih postala očitna. Med pomembnejšimi omenimo umestitev v organizacijsko strukturo²², področje opremljenosti, napotitve ključnega kadra na vojaška izobraževanja in usposabljanja v tujino, uporaba predstavljenih rešitev v razvoju lastnih TTP. Pri tem nikakor ne trdimo, da so vse razvojne spremembe, ki so jih specialne sile VČG dosegle, posledica sodelovanja z ESD, dejstvo pa je, da je sodelovanje imelo učinke pri vzpostavitvi zmogljivosti VČG za specialno delovanje in je pospešilo ter olajšalo doseganje povezljivosti ob vstopanju v Nato.

²¹ Črna gora je 5. julija 2017 postala 29. članica Nata.

²² VČG nenehno išče rešitve za najboljšo mogočo umestitev specialnih sil v svojo strukturo. Specialne sile so bile v svojem razvoju umeščene v strukturo čete specialnih sil, vojaške policije in obveščevalno-izvidniške čete. V prihodnosti je predvideno oblikovanje čete za specialno delovanje.

Vzpostavljeno sodelovanje s specialnimi silami VČG se bo nadaljevalo tudi leta 2018. Prihodnje dogodke bo treba nadgraditi glede na že dosežene rezultate in na področjih, ki jih pred vstopom Črne gore v Nato ni bilo mogoče obdelati. Dosežke na področju usposobljenosti operaterjev specialnih sil in bojne skupine bo treba nadgraditi še s poznavanjem delovanja in postopkov poveljstev specialnih sil na različnih ravneh.

Pomembni dokumenti RS s področja nacionalne varnosti in zunanje politike opredeljujejo Zahodni Balkan kot območje, za katerega je Republika Slovenija zainteresirana, da ostane varno in stabilno. Aktivnosti ESD v regiji vplivajo na doseganje tega cilja. Z organizacijo in izvedbo ter vključevanjem v dogodke mednarodnega sodelovanja, namenjene opravljanju nalog vojaške pomoči, specialne sile SV pridobivajo status relevantnega akterja v regiji Zahodnega Balkana. Z opravljanjem nalog vojaške pomoči v regiji prispevajo h krepitvi lastnih in nacionalnih zmogljivosti sodelujočih držav, predstavljajo standarde Natovih specialnih sil, s promocijo povezljivosti podpirajo vključevanje v evro-atlantske integracije ter prispevajo k varnosti in stabilnosti regije.

4 Sklep

Glede na spremembe v varnostnem okolju prihodnosti bodo morale države temeljito premisliti, kako bodo uskladile politiko, strategijo in koncepte z razpoložljivimi viri, da bi zaščitile nacionalno varnost. Varnostno okolje je treba obravnavati celovito in se na varnostne izzive, tveganja in grožnje odzivati s celotnim naborom instrumentov nacionalne moči. Zavedati se je treba, da uporabnost vojaške sile kot instrumenta nacionalne moči ni le v njeni neposredni kinetični uporabi. Specialne sile kot del vojaškega instrumenta lahko dosegaajo učinke tudi brez udeležbe v bojnih operacijah. Na kriznih območjih z usposabljanjem tujih oboroženih sil posredno vplivajo na stabilizacijo razmer in prispevajo k varnosti. V miru lahko podpirajo usposabljanje drugih elementov nacionalnovarnostnega sistema ali prispevajo k vzpostavitvi zmogljivosti specialnega delovanja zavezniških, partnerskih ali prijateljskih držav.

Republika Slovenija v najpomembnejših dokumentih nacionalnovarnostne in zunanje politike določa svoje nacionalnovarnostne cilje in strateške interese. Regionalno je to precej povezano z regijo Zahodnega Balkana. Drugo področje, ki ga velja izpostaviti z vidika doseganja interesov in ciljev RS, je sodelovanje

v MOM, s čimer RS prispeva k miru, varnosti in stabilnosti v svetu, hkrati pa tako dokazuje svojo solidarnost in kredibilnost v ključnih mednarodnih organizacijah, ki so tudi zagotovilo varnosti RS (OZN, Nato, EU, OVSE). Na obeh navedenih področjih imajo aktivnosti specialnih sil SV pri opravljanju nalog vojaške pomoči pomembno vlogo. Učinki opravljanja nalog vojaške pomoči s strani specialnih sil SV tako v regiji Zahodnega Balkana in v MOM imajo velik potencial, vendar jih je za multiplikacijo učinkov treba ustrezno osredotočiti in povezati z drugimi instrumenti nacionalne moči.

Z analizo primerov smo v nalogi predstavili širok razpon aktivnosti ESD pri opravljanju nalog vojaške pomoči. Analizirane aktivnosti se pri tem zelo razlikujejo po značilnostih okolja delovanja, ciljnem občinstvu, razpoložljivosti ter obsegu podpore in učinkih. Vse to na eni strani kaže širino koncepta vojaške pomoči, po drugi strani pa specialne sile SV pri tem dokazujejo svojo vsestransko uporabnost in prilagodljivost. Specialne sile SV so z nalogami vojaške pomoči, ki jih opravljajo doma in v tujini, tudi že nakazale možnosti uporabe in razvoja v prihodnosti. Ena izmed njih je uporaba specialnih sil SV za usposabljanje specifičnih elementov sistema nacionalne varnosti. Opravljanje nalog vojaške pomoči na Zahodnem Balkanu kaže zametke regionalne specializacije. Pri opravljanju nalog vojaške pomoči v MOM pa lahko ugotovimo, da bi bilo smiselno uporabiti specialne sile SV za opravljanje tovrstnih nalog v celotnem obsegu (usposabljanje, svetovanje, mentoriranje in partnerstvo).

Specialno delovanje ima bistveno širši razpon in omogoča doseganje različnih učinkov, kot to izhaja iz popačene predstave in enačenja specialnega delovanja z direktnimi akcijami. Opravljanje nalog vojaške pomoči omogoča državi uveljavljanje strateških interesov in uresničevanje nacionalnovarnostnih ciljev na način, ki se razlikuje od klasične predstave o uporabi vojaške sile.

5 Literatura in viri

1. AJP-01, Allied joint doctrine. Edition E, version 1. 2017.
2. Akcijski načrt za delovanje RS do Zahodnega Balkana v letu 2016. MZZ, št. 510-74/2016/3.
3. Akcijski načrt za delovanje RS do Zahodnega Balkana v letu 2017. MZZ, št. 510-58/2017/7.
4. Deklaracija o Zahodnem Balkanu (DeZB). Uradni list RS, št. 58/2010.

5. Deklaracija o zunanji politiki Republike Slovenije (DeZPRS-1). Uradni list RS, št. 53/2015.
6. Enota za specialno delovanje. <http://www.slovenskavojska.si/struktura/poveljstvo-sil/enota-za-specialno-delovanje> (2. 2. 2018).
7. Furlan, B., Rečnik, D., Vrabič, R., Maraš, V., Cerkovnik, J., Špur, B., Šonc, M., Tušak, M., Ivanuša, M., Gorjup, B., Kojadin, M., Lasič, K. in Unger, M., 2006. Vojaška doktrina. Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.
8. Global coalition (2018). <http://theglobalcoalition.org> (31. 1. 2018).
9. Iraqi constitution (2005). <http://www.iraqinationality.gov.iq/attach/iraqi-constitution.pdf> (31. 1. 2018).
10. Karba, D. (2016). Skrivnostna napotitev specialcev SV med pešmerge. Dnevnik, 8. 9. 2016. <https://www.dnevnik.si/1042750695> (1. 2. 2018).
11. McInnis, K. J. in Lucas, N. J. (2015). What is building partner capacity? Issues for Congress. Congressional research service. <https://fas.org/sgp/crs/natsec/R44313.pdf> (11. 12. 2017).
12. McRaven, H. W., 1993. The theory of special operations. Monterey: Naval postgraduate school.
13. Ministrica o morebitnem umiku slovenskih vojakov iz Iraka. Delo, 6. 11. 2017. <http://www.delo.si/novice/politika/ministrica-o-morebitnem-umiku-slovenskih-vojakov-iz-iraka.html> (1. 2. 2018).
14. Morgenthau, H., 1995. Politika med narodi. Ljubljana: DZS.
15. Nepremišljena izjava obrambne ministrice o odhodu SV iz Iraka. Dnevnik 11. 11. 2017. <https://www.dnevnik.si/1042790970> (1. 2. 2017).
16. NSHQ 80-010. Military Assistance Handbook. NATO special operations Headquarters, 2016.
17. Obrambna strategija Republike Slovenije. Vlada Republike Slovenije, št. 80000-1/2012/4, z dne 7. 12. 2012.
18. Operation Inherent Resolve (2018). <http://www.inherentresolve.mil> (31. 1. 2018).
19. Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV). Uradni list RS, št. 27/2010.
20. Slovenija: varna, uspešna in v svetu spoštovana. Strategija zunanje politike Republike Slovenije. MZZ, 2015.

21. Smernice za delovanje Republike Slovenije do Zahodnega Balkana. Vlada Republike Slovenije, <http://www.mzz.gov.si> (16. 12. 2017).
22. Sporočilo za javnost. 73. redna seja Vlade RS, 3. 2. 2016. Urad vlade RS za komuniciranje.
23. Srednjeročni obrambni program Republike Slovenije 2016-2020 (SOPR) Vlada Republike Slovenije, št. 80300-2/2016/3, z dne 17. 2. 2016.
24. Strategija sodelovanja Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah. Uradni list RS, št. 19/2010.
25. SVS 2523(2), Zavezniška združena doktrina za specialno delovanje. MORS, 2016.
26. Zakon o obrambi (ZObr). Uradni list RS, št. 103/2004 – uradno prečiščeno besedilo 1.
27. Zakon o Slovensko obveščevalno-varnostni agenciji (ZSOVA). Uradni list RS, št. 81/2006 – uradno prečiščeno besedilo 2.

6 Seznam kratic

BBNO	Bližinski boj v naseljenem okolju
BPC	Vzpostavitev partnerskih zmogljivosti (angl. Building Partner Capacity)
CJFLCC	Komponentno poveljstvo združenih namenskih sil za delovanje na kopnem (angl. Combined joint force land component command)
CJOA	Združeno območje delovanja (angl. Combined joint operations area)
CJTF	Združene namenske sile (angl. Combined joint task force)
DA	direktne akcije (angl. Direct Actions)
Da'esh	Al-Dawlaal-Islamiyaal-Iraqal-Sham
DEUCON	kontingent nemške vojske
ESD	Enota za specialno delovanje
EU	Evropska unija
EUTM Mali	Misija EU za usposabljanje (angl. European Union training mission – Mali)
IDP	notranje razseljena oseba (angl. Internally displaced person)
IEN	improvizirana eksplozivna naprava
IS	Islamska država (angl. Islamic state)
ISAF	angl. International Security Assistance Force

ISIL	Islamska država v Iraku in Levantu (angl. Islamic State of Iraq and Levant)
ISIS	Islamska država v Iraku in Siriji (angl. Islamic State of Iraq and al-Sham)
KDP	Kurdska demokratska stranka iraškega Kurdistanu – angl. Kurdish Democratic Party (Partiya Demokrat a Kurdistanê)
KFOR	angl. Kosovo Force
KRG	Regionalna vlada iraškega Kurdistanu (Kurdish Regional Government)
KTCC	Center za usklajevanje usposabljanja v iraškem Kurdistanu (angl. Kurdistan Training Coordination Center)
MA	vojaška pomoč (angl. Military Assistance)
MOM	mirovne operacije in misije
MoP	Ministrstvo za pešmerge (angl. Ministry of Peshmerga)
MORS	Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije
MTT	Mobilna skupina za usposabljanje (angl. Mobile Training Team)
MTU	Mobilna enota za usposabljanje (angl. Mobile Training Unit)
NATO	Organizacija severnoatlantskega sporazuma (angl. North Atlantic Treaty Organisation)
NTM-I	Natova misija za usposabljanje – Irak (angl. NATO training mission – Iraq)
OIR	Operacija Neomajna odločnost (angl. Operation Inherent Resolve)
OMLT	skupina za mentoriranje in povezavo (angl. Operational Mentoring and Liaison Team)
OPSEC	varnostno delovanje (angl. Operations security)
OVS	Obveščevalno varnostna služba
OVSE	Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi
OZN	Organizacija združenih narodov
PinK	poveljevanje in kontrola
PMT	usposabljanje pred napotitvijo na misijo (angl. pre-mission training)
PUK	Domoljubna unija iraškega Kurdistanu – Patriotic Union of Kurdistan (Yekîtiya Nîştîmanîya Kurdistanê)
ROE	pravila delovanja (angl. Rules of Engagement)
RS	Republika Slovenija

SOCEUR	Poveljstvo za specialno delovanje za Evropo (angl. Special operations command – Europe)
SOFA	sporazum o statusu sil (angl. Status of Forces Agreement)
SOVA	Slovenska obveščevalno-varnostna služba
SPTC	Center za usposabljanje specialnih enot policije (angl. Special Police Training Center)
SV	Slovenska vojska
SVNKON	kontingent Slovenske vojske
TACON	taktična kontrola (angl. Tactical Control)
TOA	prenos pooblastil za poveljevanje (angl. Transfer of Authority)
TTP	taktike, tehnike in procedure
USCENTCOM	Poveljstvo oboroženih sil ZDA za Bližnji vzhod in osrednjo Azijo (angl. United States Central Command)
VČG	vojska Črne gore
ZDA	Združene države Amerike
ZRN	Zvezna republika Nemčija